

**FEN BİLİMLERİ (FİZİK-KİMYA-BİYOLOJİ) BÖLÜMLERİNDEN MEZUN
SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ İLKÖĞRETİM SINIF
ÖĞRETMENLİĞİ SERTİFİKA PROGRAMLARINDAKİ PROFİLLERİ**

Yard.Doç.Dr.Esra MACAROĞLU*
Öğ.Gör.Muhittin SAĞIRLI**
Prof.Dr.Ayla GÜRDAL***

ÖZET

Bu araştırma; Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesinde açılan sertifika programlarından altısına katılanlardan fen bilimleri mezunlarının program içindeki profillerini çıkarmak, programa bakış açılarını öğrenmek ve programlardan ne kadar faydalandıklarını tespit etmek amacıyla 1999-2000 öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırma örneklemini Mühendislik Fakülteleri ile Fen Edebiyat, Fen ve Eğitim Fakültelerinin Fen Bilimleri bölümlerinden ve Hemşirelik Yüksekokulundan mezun öğretmen adayları oluşturmaktadır. Veriler; araştırmacılar tarafından hazırlanan bir anket aracılığı ile toplanmış, Microsoft Excel programında yer alan temel, tanımlayıcı istatistik fonksiyonlarla değerlendirilmiştir. Bu çalışmada alınan lisans eğitiminin, yapılacak olan sınıf öğretmenliği konusunda ne denli etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Fen Bilimleri mezunları kendilerini, Türkçe İlkokuma-Yazma dersi başta olmak üzere sosyal derslerde yetersiz hissetmektedirler. Programdan beklentileri de bu yetersizliklerinin giderilmesi yönündedir. Sertifika programları bu yetersizlikler düşünülerek düzenlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: ilköğretim, öğretmen yetiştirme, sınıf öğretmeni, öğretmenlik sertifika programı.

ABSTRACT

This research was performed among the participants of six certificate programs to determine the profile of science graduates in the program, to learn the perspective of the participants towards the program and to confirm how they profited from the program in Atatürk Education Faculty, Marmara University in 1999-2000 Academic Year. The participants involved to the research were the graduates of science departments of education faculties, science, science and arts and engineering faculties, and nurse high school. Data were collected through a questionnaire prepared by the researchers. Basic statistical functions of Microsoft Excel program were used to evaluate the research data. By means of this research, it was understood that the undergraduate program was directly related to the classroom teacher's academic background. Science graduates felt insufficient themselves in social courses, especially Turkish First Read and Writing course. Their perspectives from the program were also towards the completion of these insufficiencies. Therefore, certificate programs must be redesigned according to prospective of classroom teacher's academic background to fulfill their insufficiencies.

Key words: elementary education, teacher education, classroom teacher, and teacher certificate programs.

* Marmara Üniversitesi. Atatürk Eğitim Fakültesi. İlköğretim Bölümü. Fen Bilgisi A.B.D.

** Marmara Üniversitesi. Atatürk Eğitim Fakültesi. İlköğretim Bölümü. Sınıf Öğretmenliği A.B.D.

*** Marmara Üniversitesi. Atatürk Eğitim Fakültesi. İlköğretim Bölümü. Fen Bilgisi A.B.D.

GİRİŞ

Okul çağı özellikle de ilköğretim çağı çocuklarının sayılarındaki hızlı artış ve siyasal etkiler sık sık öğretmen yetiştirme politikalarında değişiklikler yapılmasına neden olmuş ve öğretmen açığı değişik kaynaklardan giderilmeye çalışılmış, bu yapılırken de öğretmenliğin niteliği geriletilmiştir (Kaya, 1982). Öğretmen yetiştiren kurumların ülkenin öğretmen ihtiyacına cevap veremeyişi her dönemde ilgilileri bir takım ivedi çözümler üretmeye yöneltmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı 1985 yılından başlayarak sınıf öğretmeni gerksinimini karşılamak amacıyla üniversitelerin değişik bölümlerinden mezunları ilköğretimde özellikle sınıf öğretmeni olarak istihdam etmiştir (Tekişik, 1997; Akyüz 1999). İlköğretimde sınıf öğretmeni sertifikası programları başlamadan önceki dönemlerde, alan dışından branşlarına bakılmaksızın ve hizmet öncesi eğitime tabi tutulmadan çok sayıda ziraat mühendisi, veteriner, işletmeci, iktisatçı, hemşire ve benzer mesleklere mensup fakat alanlarında iş bulamamış bireyler sınıf öğretmeni olarak atanmıştır. Sınıf öğretmenliğine olan ihtiyaç alan dışından da dahil olmak üzere yapılan tüm bu atamalara rağmen giderilememiştir. Bu açığı kapatmak amacıyla alanları dışında sınıf öğretmeni olarak atanacaklar için YÖK Başkanlığının ilköğretim sınıf öğretmeni sertifikası programlarının açılmasına ilişkin 16.07.1996 gün ve 13032 sayılı yazı eklerinin gereği olarak eğitim fakültelerinin tüm lisans programları, fen, fen edebiyat fakültelerinin ve Milli Eğitim Bakanlığının 01.07.1996 gün ve 2456 sayılı tebliğler dergisinde belirtilen diğer fakültelerin lisans programlarının son sınıf öğrencisi ve mezunlarının katılabilecekleri sertifikası programları açılmıştır. Konu ile ilgili Haziran 2000 tarihinde Bakanlığın ve YÖK'ün ilgili yazıları gereği son bir gelişme daha olmuş ve artık bu sertifikası programlarına fakülte içinden veya dışından sadece eğitim fakültelerinin ilgili bölümlerinin son sınıf veya mezunlarına devam etme imkanı sağlanarak büyük bir sınırlandırmaya gidilmiştir.

Bu araştırmanın konusu Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitimi Fakültesi bünyesinde açılan İlköğretim Sınıf Öğretmeni Sertifikası programlarına katılan fen bilimlerinden mezun öğretmen adaylarının programa katılan karma grup içindeki profilleri ortaya koymaktır. Araştırma, sertifikası programlarına katılan fen bilimlerinden mezun öğretmen adaylarının bu programlardaki ağırlıkları, programa katılma amaçları programdan istifade oranlarının diğer fakültelerden mezun adaylarla ilişkili olarak incelenmesi, derslerin ve öğretim elemanlarının, derslerin uygulamaya katkılarının, uygulama çalışmaları ve süreleri ile uygulama çalışmalarının ve genel olarak sertifikası programlarının değerlendirilmesi ve öneriler getirilmesi açısından önemlidir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitimi Fakültesi tarafından açılan "İlköğretim Sınıf Öğretmeni Sertifikası Programları"na katılan fen ve mühendislik fakülteleri ile eğitim fakültelerinin fen bilimleri bölümlerinden ve hemşirelik yüksekokullarından mezun öğretmen adaylarının profillerini, demografik özellikleri, programa bakış açıları ve programlardan faydalanma oranlarıyla ortaya koymaktır. Bu amaçla gerçekleştirilmiş olan çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır. Sertifikası programlarına katılan fen bilimlerinden mezun öğretmen adaylarının

- a. Kişisel bilgileri nasıl farklılık göstermektedir?
- b. Öğretmenliği seçme ve sertifikası programına katılma gerekçeleri nasıl farklılık göstermektedir?

- c. Sertifika programı hakkındaki değerlendirmeleri nasıldır?
- d. Sertifika programından faydalanma durumlarının programda yer alan derslere göre dağılımı nasıldır?

METOT

Evren ve Örneklem

Araştırma 1998-2000 öğretim yılları arasında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma evrenini 1998-2000 öğretim yıllarında Atatürk Eğitim Fakültesinde açılan “İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Sertifika Programı”na katılan öğretmen adaylarının tümü oluştururken, örneklemi bu öğretmen adayları içinden mühendislik, fen ve eğitim fakültelerinin fen bilimleri bölümleriyle hemşirelik yüksekokulundan mezun olan 300 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırma niceliksel bir çalışma olup betimleme çalışması olarak adlandırılabilir. Veriler; araştırmacılar tarafından, programa katılan öğretmen adaylarının kişisel bilgilerini ve program ve programda görev alan öğretim elemanları ile ilgili görüşlerini öğrenme ve anlamaya yönelik olarak hazırlanan bir anket aracılığı ile toplanmıştır. Anket sorularının yirmiyüçü kişisel bilgileri öğrenmeye, onkisi de sertifika programının değerlendirilmesine yönelik açık uçlu sorulardır. Sertifika programının değerlendirilmesine yönelik soruların 2’sini Likert tipi sorulardan oluşan 2 tablo oluşturmaktadır. Anket sertifika programının son dersinde örneklem grubuna dağıtılmış ve sınıf içinde tamamlanması istenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Araştırma verileri, Microsoft Excel programında yer alan temel, tanımlayıcı istatistik fonksiyonlarla değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Öğretmen adaylarının profillerini çıkarmak amacıyla yapılan araştırmanın örneklem grubunu oluşturan fen bilimleri mezunlarının kişisel bilgileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklem Grubu Bilgileri

Sorular	Cinsiyet		Yaş				Medeni hal		
	K	E	< 25	25-30	31-35	>35	Evli	Bekar	Dul/ boş.
Katılım yüzdesi	57.7	42.3	66.3	26.0	5.7	2.0	20.0	78.0	2.0

Tablo 1’de de görüldüğü gibi örneklem grubunun 57.7 % si kız, 42.3 % ü erkektir. Grubun büyük çoğunluğunu yirmibeş yaşın altında ve bekar öğretmen adaylarının oluşturması adayların yeni mezun olduklarını ve branşlarında iş bulamadıkları için programa katılmış olabileceklerini düşündürmektedir.

Örneklem grubunu oluşturan öğretmen adaylarının mezun oldukları fakültele göre dağılımları da Tablo 2’deki gibidir.

Tablo 2. Örneklem Grubunun Mezun Olunan Fakülte/Yüksekokullara Göre Dağılımı

Mezun olunan fakülte/yüksekokul	Katılım yüzdesi
Fen Fakültesi	53.3
Mühendislik Fakültesi	9.0
Eğitim-Teknik Eğitim Fakültesi-Fen Blm	30.7
Hemşirelik Yüksekokulu	7.0

Tablo 2’de görüldüğü gibi sertifika programına katılan öğretmen adaylarının çoğunluğunu fen fakültelerinden mezun olanlar oluştururken (53.3 %), eğitim fakültesi ve teknik eğitim fakültesi mezunlarının sınıf öğretmenliği sertifika programına katılma yüzdelerinin daha düşük olması (30.7 %), bu grubun alanlarında iş bulma imkanının fen fakültelerinden mezun olanlardan daha fazla olduğunu düşündürmektedir.

İlköğretim sınıf öğretmenliği sertifika programlarına katılan fen bilimlerinden mezun öğretmen adaylarının küçük de olsa bir kısmı yüksek lisans/doktora yapmış veya yapmakta olup bir kısmı da çalışmaktadır. Örneklem grubunun yüksek lisans/doktora yapma ve çalışma durumlarına göre dağılımları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Örneklem Grubunun Yüksek Lisans/Doktora Yapma ve Çalışma Durumu

Sorular	Katılım yüzdesi	
1-Yüksek lisans/doktorayı bitirdiniz mi?	Evet	6.0
	Hayır	94.0
2-Yüksek lisans/doktora devam ediyor musunuz?	Evet	8.3
	Hayır	91.7
3-Çalışıyor musunuz?	Evet	45.3
	Hayır	54.3
	Cevapsız	0.4
4-Çalıştığınız kurum	Özel	72.0
	Kamu	25.3
	Serbest	2.7
5-Bir eğitim kurumunda iseniz	Ücretli	14.0
	Vekil	11.3
	Rehber-danışman	0.7
	İdari görev	1.7
	Cevapsız	72.3
6-Daha önce eğitim kurumunda görev aldınız mı?	Evet	33.7
	Hayır	66.3

Tablo 1’de ortaya konan demografik bilgiler örneklem grubunu oluşturan öğretmen adaylarının çoğunluğunun genç ve mesleğe yeni başlamak üzere olduğunu gösterirken, Tablo 3. bu grubun küçük bir kısmının (14.3 %) yüksek lisans/doktora yapmış veya yapmakta olduğunu aynı zamanda 45.3 % ünün zaten çalışmakta olduğunu hatta 27.7 % sinin bir eğitim kurumunda çalıştığını göstermektedir. Bu veriler bize yüksek lisans/doktora yapanların mesleklerinde uzman olmalarına rağmen bunun iş bulma veya çalışma imkanlarına bir tesiri olmadığını, çalışanların ise işlerinden memnun olmadıklarını gösteriyor denilebilir.

Araştırmada kullanılan ölçekte örneklem grubunun daha önce öğretmen olarak atanmış olma ve bundan sonra atanacak olma durumları ile ilgili sorular da yer almış, bu sorulara göre grubun gösterdiği dağılım Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Örneklem Grubunun Atanma Durumuna İlişkin Cevapları

Sorular		Katılım yüzdesi
1-Daha önce öğretmen olarak atadınız mı?	Evet	11.3
	Hayır	88.7
2-Cevabınız evet ise neden göreve başlamadınız?	Gitmek istemedim	96.0
	Branşım dışındaydı	1.7
	Özel sebep	2.3
3-Devlet kadrosuna müracaat edecek misiniz?	Evet	91.0
	Hayır	9.0
4-İl dışına atanırsanız göreve başlar mısınız?	Evet	72.0
	Hayır	28.0

Tablo 4’de de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çoğunluğu 88.7’si daha önce öğretmen olarak atanmamış, atanmaların 96.0 %’ı istedikleri il olmadığı için gitmemiş, 4.0 %’ü de özel sebepler ve atamalarının branşları dışında olmasından dolayı göreve başlamamışlardır. Sertifika programına katılan öğretmen adaylarının büyük bir kısmı (91.0 %) devlete müracaat edecek ve il dışına da atansalar (72.0 %) gidecek olup, pek azı da (9.0 %) özel sektörde çalışmayı düşünmektedir. Bu verinin yorumunda olan, sertifika programına katılan fen bilimleri mezunlarının öğretmenliği ve sertifika programını seçme nedenleridir. Bu nedenler Tablo 5.de verilmiştir. Eğer bu gruptaki öğretmen adayları branşlarında iş bulmadıklarından dolayı sertifika almak istiyor ve devlete başvuracaklarını beyan ediyorlarsa bu durum devletin onlara sağlayacağı bir takım sosyal güvencelerle izah edilebilir.

Tablo 5. Örneklem Grubunun Öğretmenliği Seçme ve Programa Katılma Gerekçeleri

Sorular		Katılım yüzdesi
1. Öğretmenlik mesleğini seçme nedeni	İdealimdi	57.0
	Aileme zaman ayırmak istedim	15.0
	Sosyal güvenlik açısından önemli	16.0
	Ailemin etkisi ile	3.3
	Diğer	8.7
2. Sertifika programına katılma gerekçeniz	Branşımda iş bulamadım	26.3
	Sınıf öğretmenliğini branşıma tercih	16.0
	Geçiş kurumu olarak düşündüm	44.0
	Sosyal güvenlik	11.3
	Çalıştığım kurum istiyor	2.0
	Sosyal faaliyet olarak katıldım	0.4
	Cevapsız	

Tablo 5’de ifade edilen en çarpıcı veri örneklem grubunun sertifika programına katılma gerekçeleri ile ilgili olan “geçiş kurumu olarak düşündüm” (44.0 %) seçeneğidir. Örneklem grubunun 57.0 %’sinin ideali öğretmen olmak iken sınıf öğretmenliğini geçiş kurumu olarak görmeleri asıl isteklerinin sınıf öğretmeni olmak değil branşlarında atanmak olduğunu göstermektedir. Bu veri araştırmamızın amaçlarından biri olan öğretmen adaylarının programa bakış açılarını tespit etmek konusunda oldukça önemlidir. Öyleyse, örneklem grubunun sertifika programını ve programda görev alan öğretim elemanlarını nasıl değerlendirdikleri yorumlanırken programa katılma gerekçelerinin de göz önünde bulundurulmasında fayda olacağı söylenebilir. Öğretmen adaylarının sertifika programının geneli nasıl değerlendirildikleri ile ilgili veriler tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6. Sertifika Programlarının Değerlendirilmesi

	Tama men katılı yorum	Çoğun lukla katılıyo rum	Karar sızım	Biraz katılı yorum	Hiç katıl mıyo rum
a.Derslerin okuldaki ihtiyaçlarımıza uygun olmadığı kanaatindeyim	11.3	15.0	6.3	30.7	36.7
b.Dersler daha çok teorikti	26.7	38.7	3.0	25.3	6.3
c.Kurs merkezinin mekanı uygun değildi	17.3	13.0	6.3	13.3	50.1
d.Kurs merkezinin konumu uygun değildi	12.7	7.3	8.0	14.0	58.0
e.Kurs yöneticileri ilgisizdi	9.0	9.3	6.3	20.0	55.4
f.Kursiyerlerin çokluğu öğrenmeyi zorlaştırdı	25.7	25.0	3.0	24.3	22.0
g.Derslere ayrılan süre yetersizdi.	19.7	21.7	9.0	19.6	30.0

Tablo 6’deki verilere göre örneklem grubunun çoğunluğu (67.4%) programda okutulan derslerin okuldaki ihtiyaçlara uygun olduğuna biraz veya tam katılmalarına rağmen, derslerin daha çok teorik olduğunu düşünmektedirler (65.4%). Kurs merkezinin mekanı (63.4%) ve konumu (72.0%) çoğunluk tarafından uygun bulunurken kurs yöneticileri de ilgili bulunmuşlardır (75.4%). Tüm bunlara ek olarak örneklem grubunun yarısı (50.7%) kursiyerlerin çokluğunun öğrenmeyi zorlaştırdığını vurgularken 41.4%’ü de derslere ayrılan sürenin yetersiz olduğunu vurgulamışlardır.

Örneklem grubuna sertifika programının geneli hakkındaki görüşleri sorulurken kendileri hakkında da bir özeleştiri yapmaları istenmiştir. Programa başlamadan önce kendilerini "en yetersiz" hissettikleri öğretim dersi ile program sonunda "en yeterli" hale geldiklerini hissettikleri öğretim dersini yazmaları istenmiş, veriler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Örneklem Grubunun Kendi Yeterliklerini Değerlendirmesi

Sorular		Programda n önce “en yetersiz” ders	Programdan sonra “en yeterli” ders
		Katılım yüzdesi	
Dersler	Türkçe İlkokuma-yazma	50.3	51.0
	Fen Bilgisi Öğretimi	7.7	14.3
	Hayat Bilgisi ve Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğr.	10.0	4.3
	Türkçe Öğretimi	0.0	2.7
	Matematik Öğretimi	11.0	11.3

Tablo 7’de de görüldüğü gibi sertifika programına katılan fen bilimleri mezunlarının programdan önce kendilerini en yetersiz hissettikleri ders Türkçe İlkokuma-yazma (50.3%) olup program sonunda en yeterli hale geldiklerini hissettikleri ders de aynıdır (51.0%). Bu veri programın olumlu etkilerinden birini gösteriyor olarak yorumlanabilir. Öğretmen adaylarının farklı bir alt yapıya sahip oldukları düşünülürse bu durumun yani İlkokuma-yazma dersinde kendilerini yetersiz hissetmelerinin oldukça doğal olduğu söylenebilir. Tablo 7’ye genel olarak bakıldığında örneklem grubunun Türkçe Öğretimi dersinde programdan önce herhangi bir yetersizlik hissetmezken, programdan sonra ise sadece 2.7 %’sinin kendilerini yeterli hissetmeleri dikkat çekmektedir. Bu veri fen bilimleri mezunlarının Türkçe Öğretimi konusundaki bilgi eksikliğini göstermektedir. Programdan önce kendilerini Türkçe Öğretimi dersinde yetersiz hissetmemeleri kendilerine olan güvenleri ile değil ancak bu konudaki bilgisizlikleri ile açıklanabilir. Fen Bilimleri mezunu olmakla fen ve matematik derslerini öğretmek arasında çok fark olduğu bu çalışmada da verilerle kendini göstermiştir. Tablo 7’deki en yeterli ders hanesinde fen ve matematik öğretimi derslerinin yüzdesinin oldukça düşük olması (14.3 % ve 11.3%) da bunun göstergesidir. Araştırmaya katılan öğretmen adayları fen bilimlerinden mezun oldukları halde ilköğretim fen ve matematik derslerinin öğretiminde kendilerini fazla yeterli görememektedirler. Öyleyse ilköğretim seviyesinde öğretebilmeleri için adaylara öğretim konusunda daha fazla yardımcı olmak gerekmektedir.

Öğretmenlik mesleğinin temeli atılırken alınan eğitim staj ve uygulama çalışmaları büyük yer tutar. Buna paralel olarak, sertifika programlarında da önemli bir yer tutması gereken staj süresi ile ilgili sorular sorulduğunda öğretmen adaylarının verdikleri cevapların dağılımı Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Örneklem Grubunun Staj Süresi İle İlgili Görüşleri

Sorular		Katılım yüzdesi
4. Stajı nerde yaptınız?	Özel	11.3
	Kamu	88.7
5. Staj süresini yeterli buluyor musunuz?	Evet	60.7
	Hayır	39.3
6. Staj süresinin programla başlayıp sona ermesi yaklaşımını benimsiyor musunuz?	Evet	50.7
	Hayır	49.3

Tablo 8'den anlaşılacağı gibi öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu (88.7%) stajını bir devlet okulunda yapmış olup, staj süresini yeterli bulmakta (60.7%) ve stajın programla başlayıp programla bitmesi yaklaşımını benimsemektedir (50.7%). Buna karşılık staj süresini yeterli bulmayanların (39.3%) ve stajın programla başlayıp programla bitmesini yaklaşımını benimsemeyenlerin (49.3%) yüzdesi de küçümsenmeyecek ölçüdedir. Bu veri, tablo 6'da ortaya konan kursun süresi yetersiz (41.4%) verisini destekler niteliktedir. Başka bir deyişle kursun süresini yetersiz bulanların doğal olarak stajın süresini de yetersiz buldukları söylenebilir.

Öğretmen eğitim programları; genel kültür, alan öğretimi ve mesleki formasyon gibi üç alandaki ilgili davranışların kuramsal ve uygulamalı derslerle okullarda yürütülen uygulama çalışmalarını içermektedir. Öğretmenlik uygulamaları öğretmen yetiştirme programlarının bütünlük kazanması açısından önemlidir. Çünkü öğretmenlik uygulamaları öğretmen adaylarının meslek ile ilgili kararlarına temel oluşturmasını (Gürdal, Sağırılı, üredi, 1999) mesleğe hazırlıklı olmasını, mesleği ile ilgili amaçlar geliştirmesini ve mesleği ile ilgili yöntem-teknikleri uygulamasını sağlar (Gürşimşek, Hamurcu, 1999). Programlarda hedeflenen yeterliklere sahip öğretmen adaylarının yetiştirilebilmesi için gerek eğitim fakültelerinde gerekse uygulama okullarında mesleğe giriş davranışlarının kazandırılabilmesi uygun eğitim ortamlarının düzenlenmesi ön şarttır. Öğretmenlik meslek bilgilerinin iyi anlaşılması açısından bu kadar önem taşıyan uygulama çalışmalarını etkileyebilecek faktörler tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9: Örneklem Grubunun Uygulama-Staj Çalışmalarını Etkileyebilecek Faktörler

Sorular		Katılım yüzdesi
7. Programdaki derslerin uygulamaya katkısı	Yeterli	50.7
	Yetersiz	49.3
8. Programdaki derslerin uygulamaya katkısı	Türkçe İlkokuma-yazma	52.0
	Fen Bilgisi Öğretimi	13.7
	Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretimi	2.7
	Türkçe Öğretimi	2.0
	Matematik Öğretimi	10.7
9. Uygulama sırasında idarenin tutumu	Olumlu	86.3
	Olumsuz	13.7
10. Uygulama okullarındaki sınıf öğretmenlerinden istifade etme	Evet	70.3
	Hayır	29.7

Araştırma ölçeğine göre stajı etkileyebilecek faktörlerden başlıcaları sertifika programındaki dersler, uygulama (staj) okulundaki idareci ve sınıf öğretmenleridir. Tablo 9'da görüldüğü gibi sertifika programındaki derslerin uygulamaya katkısı öğretmen adaylarının 50.7%'si tarafından yeterli bulunurken, uygulamaya en çok katkısı olan derslerin sırasıyla Türkçe İlkokuma-yazma (52.0%), Fen Bilgisi Öğretimi (13.7%) ve Matematik Öğretimi (10.7%) oldukları görülmüştür. Uygulamada en çok katkısı bulunan dersin Türkçe İlkokuma-yazma olması öğretmen adaylarının kendilerini en yeterli hissettikleri dersin de bu ders olmasıyla desteklenmiştir. Uygulama okulu idarecilerinin (86.3%) ve sınıf öğretmenlerinin (70.3%) öğretmen adaylarına karşı tutumları da adaylarca büyük ölçüde olumlu bulunmuştur.

Örneklem grubunun sertifika programında yer alan derslerden ne kadar faydalandığı tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: Örneklem Grubunu En Çok Tatmin Eden Derslerin Yüzdesi

Sorular		Katılım yüzdesi
12. Sizi en çok tatmin eden ders	Türkçe İlkokuma-yazma	52.7
	Fen Bilgisi Öğretimi	14.3
	Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretimi	4.3
	Türkçe Öğretimi	2.7
	Matematik Öğretimi	9.3

Tablo 10'dan anlaşılacağı üzere örneklem grubunu en çok tatmin eden derslerin sıralaması tablo9'da gösterilen programda yer alan derslerin uygulamaya katkı oranları ile paralellik göstermektedir. Yani öğretmen adaylarına en çok Türkçe İlkokuma-yazma (52.7%), Fen Bilgisi Öğretimi (14.3%) ve Matematik Öğretimi (9.3%) dersleri yararlı olmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İlköğretimde okullaşma oranının çok hızlı artması, sosyo-ekonomik ve benzeri çeşitli nedenlerle öğretmenlik mesleğinin itibarını yitirmesi ve tercih edilmemesi, mesleğin içersinden yine soysa-ekonomik problemler başta olmak üzere, ilköğretim süresini 5 yıldan 8yıla çıkarılması, emeklilik, ölüm gibi çeşitli nedenlerle ayrılma ve kurum değiştirme oranının yüksek olması özellikle sınıf öğretmenliği branşında uzun süredir ihtiyacı karşılayacak sayıda öğretmen bulunamayışına neden olmaktadır. Bu çalışmada öğretmen ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak açılan İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Sertifika Programlarından Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesinde açılmış olanlar incelenmiştir. Elde edilen verilerin ışığı altında sertifika programlarının yeniden düzenlenebilmesi için, öncelikle programa katılan fen bilimleri mezunu öğretmen adaylarını profilleri çıkarılmış sonra da programa bakış açılarına yer verilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara bağlı olarak şu sonuçlar görülmüştür:

- Öğretmenlik mesleği, sertifika programına katılan adayların 57.0%'nın ideali olmasına rağmen, 44.0'ü sınıf öğretmenliği branşlarındaki iş bulmak için geçiş aracı olarak görmektedirler.
- Öğretmen adaylarının sertifika programından yararlanma durumları, kendilerini hangi derslerde eksik hangi derslerde yeterli hissettikleri (tablo 7) büyük ölçüde akademik alt yapıları ile ilişkilidir. Örneğin çoğunlukla eksikliği duyulan ve yetersiz hissedilen dersler Türkçe İlkokuma-yazma (50.3%) –ki bu dersin öğretimi ayrı bir eğitim almaya gerektirmektedir- ve Matematik Öğretimi (11.0%) dersleridir. Programa katılanların fen bilimleri mezunu oldukları düşünülürse bu durumun doğal olduğu söylenebilir. Türkçe İlkokuma-yazma gibi ayrıcalıklı bir konuda yetersizlik hissetmek kadar ilköğretim seviyesinde matematik öğretmede yetersiz hissetmek de normaldir.

Çünkü bilinen mühendislik matematiğini ilköğretim matematiğine indirgemek oldukça zor hatta bazen imkansız olabilir.

- Uygulama süresini 60.7%'si yeterli bulurken 39.3%'ü yetersiz bulmakta ayrıca 50.7%'si de uygulama süresinin programla başlayıp programın sonunda bitmesini benimsemektedirler.
- Adayların program sonunda 91.0%'i devletin açacağı sınıf öğretmenliği kadrosuna müracaat etmeyi düşünürken müracaat etmeyeceklerini oranı 9.0%'dur. Yine bu oran içerisinde bulunduğu ilin dışına ataması yapılırsa göreve başlarım diyenlerin oranı 72.0%, hayır başlamam diyenlerin oranı ise 28.0%'dir.
- Programa katılanların 65.4% gibi büyük çoğunluğu derslerin daha ziyade teorik olduğunu ifade etmektedir.

Bu bulgular doğrultusunda şu öneriler getirilebilir:

- Her şeyden önce YÖK, MEB ve üniversiteler sıkı işbirliğine giderek alanlardaki öğretmen ihtiyaçlarını belirlemeli, uzun vadeli planlar yapmalı, eğitim programlarını da nitelikli öğretmen yetiştirecek şekilde gözden geçirerek sağlıklı eğitim planlama ve politikaları geliştirmelidir.
- Öğretmen açığını gidermek için alan dışından bu tür atamalara gidilmemesi, gidilecek ise de mutlaka çok sağlıklı planlamalar ve eğitim programları ile gidilmesi gerekliliği daima göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin hemşirelik yüksekokulu, fen ve mühendislik fakülteleri ile eğitim fakültelerinin fen bilimleri bölümlerinin kontenjanları azaltılarak sınıf öğretmenliği gibi sıkıntı duyulan bölümlerin kontenjanı artırılıp ikinci öğretim yaygınlaştırılmalıdır.
- Bu araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çoğunluğu uygulama süresini ne kadar yeterli bulurlarsa bulsunlar (60.7%), genel kültür, alan öğretimi ve mesleki formasyon ile ilgili davranışların kazandırıldığı kurumsal ve uygulamalı derslerle, okullarda yürütülen uygulama çalışmalarını içermekte olan sertifika programları aracılığıyla 3-6 aylık bir sürede ne kadar sağlıklı ve nitelikli öğretmen yetiştirebileceği sorunu göz ardı edilemez. Öyleyse yapılması gereken bu sertifika programlarının ilköğretim kurumlarındaki uygulama süreleri başta olmak üzere süresinin uzatılmasıdır.
- Günümüzde öğretmenlik mesleğinin adaylar tarafından tercih edilmediğini ve "hiç olmazsa öğretmenlik" anlayışının egemen olduğunu görmekteyiz. Yapılması gereken öğretmenlik mesleğini özellikle sosyo-ekonomik problemlerini ortadan kaldırarak tercih edilir, cazip meslek haline getirmektir.
- Derslerin daha ziyade teorik olduğu (65.4%) gözlenmektedir. Programda görev alan öğretim elemanları ve program koordinatörlerini bu bulguyu göz önünde bulundurarak derslerini uygulamaya daha çok yer verecek şekilde planlamaları gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Y. (1991). *Cumhuriyetten Günümüze Öğretmenlik Mesleğine ve Toplumdaki İmajına Bir Bakış Ve Tarihten Çıkarılmayan Dersler. Eğitimde Yansımalar V. 21. YY. Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyum Bildirisi.* Ankara: Tekışık Yayıncılık.
- Gürdal, A., Sağırlı, M., Üredi, L. (Eylül, 1991): *Okul Deneyimi I'in Öğretmen Adayı ve Uygulama Öğretmeni Üzerindeki Etkisi. VIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirisi.* K.T.Ü. Fatih Eğitim Fakültesi : Trabzon.
- Gürşimşek, İ., Hamurcu, H. (1999) . *Okullarda Uygulama Çalışmalarının Yürütülmesi Sürecinde Verimlilik Açısından Gerekli Koşullar ve Gerçekleşme Düzeylerine İlişkin Algular. D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 10.*
- Kaya, Y.K. (1982). *Eğitim Sistemimiz ve Öğretmen Yetiştirme. Çağdaş Eğitim Dergisi 72 (7).*
- Tekışık, H. (Mart, 1997). *Sınıf Öğretmeni Yetiştirme İşe Alma Sorunları. Çağdaş Eğitim Dergisi, 230.*